

CVETKA MILOŠ

9. april 1931 (Brežice) – 9. maj 2018 (Brežice)

Slikarka in umetnica volnenega tkanja CVETKA MILOŠ se je rodila 9. aprila 1931 v Brežicah, v družini Radanovič. Njen oče je bil taksist, mama pa šivilja.

Po zaključeni gimnaziji v Brežicah se je vpisala na Akademijo za uporabne umetnosti v Beogradu, na oddelek za keramiko. Žal je morala študij zaradi družinskih obveznosti po enem letu opustiti. Sledila je selitev v Zagreb, kjer je leta 1959 diplomirala na Pedagoški akademiji, na oddelku za risanje.

Kratek čas je bila likovna pedagoginja, nato je izbrala poklic svobodne umetnice. Skoraj dvajset let je živela in ustvarjala v Zagrebu, nato se je vrnila v rodne Brežice.

Že od malega je rada oblikovala. Šivala je že od četrtega leta naprej, po šestem letu že tudi na stroj. Pred vstopom v šolo je šivala s pomočjo mame, od 17. leta dalje sama. Svojo najljubšo igračo, punčko, je naslikala že pred vstopom v šolo. Kot gimnazijka je modelirala portret in dekliški akt, vendar si takrat ni mislila, da bo umetnost pozneje njen poklic. Nakit je izdelovala v srebru, keramiki, iz naravnih plodov, v emailu, bakru, sama je delala tudi gumbce.

Že v zgodnjih šestdesetih letih so o njej pisali kot o »ženi s stotimi hobiji«. Več let kasneje je novinar in njen brežiški someščan Vlado Podgoršek zapisal: *»Povojne generacije brežiških gimnazijcev se spominjajo sošolke Cvetke Miloš po karikaturah v ilegalnem šolskem glasilu Paradajz, kot metalke krogle, vedno nasmejane harmonikarke, izdelovalke brigadirskih diplom, kostumov za gledališke predstave in transparentov. Skratka, spominjajo se je po vsem tistem, pri čemer je lahko pokazala ustvarjalnost in spretnost svojih rok.«* V orkestru je igrala kitaro, solo ali v duetu harmoniko in v duetu violino. Oče in brat sta jo navdušila za motorje. Rada je smučala, plavala in metala kroglo.

*Cvetka Miloš na domoznanskem večeru v Knjižnici Brežice 16. oktobra 2014.
Fotografijo hranimo v Knjižnici Brežice.*

Cvetka Miloš sodi med tiste likovne ustvarjalke, ki so si povsem samorastniško utirale pot na likovnem področju. Njeno področje ustvarjanja je bilo široko in raznoliko. Sprva se je ukvarjala s slikarstvom ter unikatnim oblikovanjem keramike in nakita. Kasneje je snovanje tapiserij postalo njeno osrednje izrazno področje. Tkala je v tehniki, ki jo je razvila sama.

Vir fotografije: Posavski obzornik (19. 4. 2007), prispevek Natje Jenko Sunčič z naslovom Vedno sem bila drugačna, pa še danes sem. Pri meni je zabavno brez konca ... : pogovor s slikarko Cvetko Miloš.

Za slikarstvo jo je navdušila gospodinja iz Pazove, pri kateri so stanovali. Na sprejemnem izpitu na Akademiji uporabnih umetnosti v Beogradu je bilo med 300 kandidati sprejetih le 28. Med njimi je bila tudi Cvetka.

Cvetka Miloš je bila odlična slikarka, njeni portreti so odražali tudi njen pogled na svet. Že v brežiški gimnaziji je delala portrete s svinčnikom, ker barv ni bilo, kasneje pa v pastelih in oljih. *»S portretom moraš zadeti oči in usta, izraz obraza, karakter. Rada ga delam na klasičen način, da je portretiranec razpoznaven in da preverim svoje sposobnosti. Portret je spričevalo slikarja.«*

Poleg portretov, teh je naslikala okoli 65, je rada upodabljala tudi krajino in tihožitje. Posebej popularna so njena cvetlična tihožitja, predvsem šopki vrtnic. Vrtnice so bile njena posebnost, rada pa je risala tudi poljsko cvetje.

V enem od intervjujev je razmišljala: *»Razen drugega cvetja, ki ga slikam, je vrtnica moj imidž. Vrtnica simbolizira lepoto in grenkobo življenja. Pravim, da je ljubezen kot vrtnica. Poleg elegantnega videza in žlahtnega vonja ima tudi trnje.«* Cvetka je slikam vdahnila dušo. Marsikateri poznavalec njenih del komentira, da vrtnice na njenih slikah dišijo, šopki pa se vsako jutro razcvetijo.

Še posebej je imela rada Frana Milčinskega – Ježka, saj ji je bil njegov humor, predvsem pa pogled na življenje, zelo blizu. V času obiskovanja gimnazije se je v Čateških toplicah

udeležila tekmovanja. Njunega srečanja v živo se je spominjala tako: *»Zasvojil me je s svojo človečnostjo in toplino, s svojo nepotvorjeno življenjsko filozofijo. Življenje je zadel v bit. To je osebnost, ki nekaj da.«* Naslikala je kar nekaj njegovih portretov.

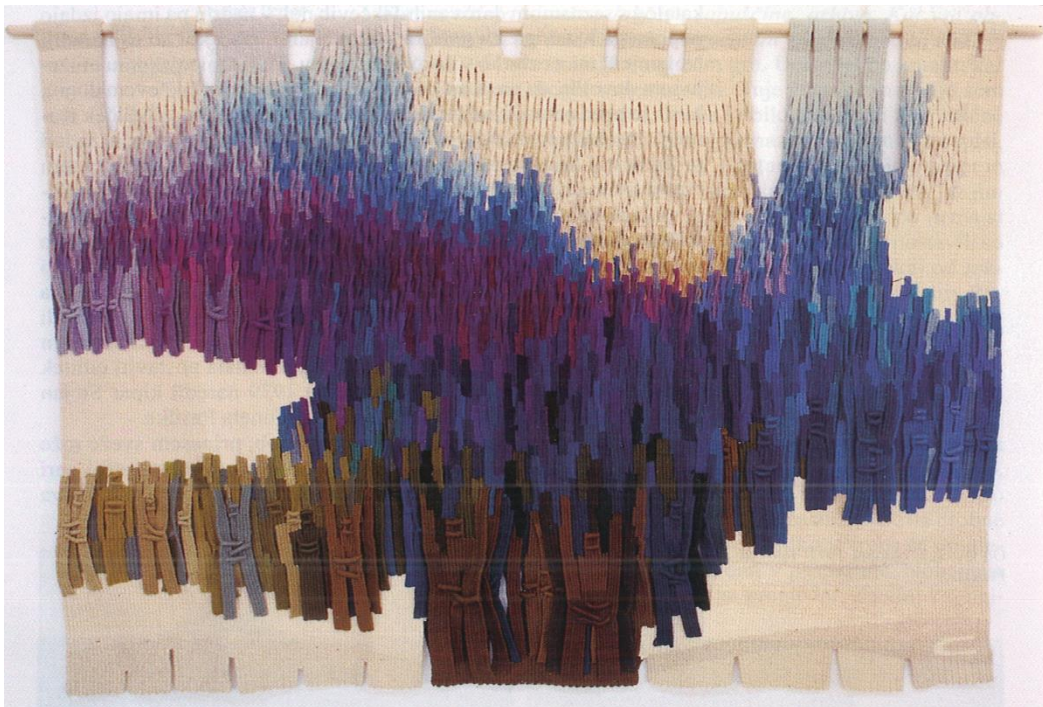
Vir fotografije: <https://akademija-art.hr/2020/01/04/rijeka-meunarodne-izlobe-keramike-i-stakla-2/>.

Zgodaj se je spoprijela tudi z oblikovanjem unikatne keramike. Prvotno se je posvečala predvsem oblikovanju nakita in dekorativnih predmetov, kasneje se je javnosti predstavila tudi s ciklom reliefnih slik.

Novinarki Natji Jenko Sunčič je v intervjuju, ki je bil v Posavskem obzorniku objavljen 19. aprila 2007, povedala, da *»se je s keramiko spoznala že v Beogradu. Keramika je umetnost presenečenj. Pozitivne rezultate dobiš, ko jih sploh ne pričakuješ, drugič pa te negativno preseneti. Pri keramiki je dolgotrajen postopek, da sploh prideš do rezultata. Keramika ni lončarstvo, ljudje pa v glavnem ne pozabijo in ne vidijo v keramiki skritega dela.«*

Ročno poslikan angelček je delo Cvetke Miloš.

Cvetka Miloš: Prijateljstvo, 1994, volna 150 x 220 cm.

Najpomembnejše in najizrazitejše poglavje likovnega ustvarjanja je nedvomno področje avtorske tapiserije. Na njeno ustvarjanje tapiserij je vplival na videz nepomemben dogodek na začetku 60. let. Prijateljici je naredila uslugo in ji v svojem stanovanju ponudila prostor za statve, da je lahko tkala. Ko pa se je sama znašla pred

njimi, jo je, kot marsikatero ročno delo dotlej, zamikalo poskusiti tudi to. Po prvih poskusih jo je ta način izražanja tako prevzel, da se je odločno podala na pot unikatnega tkanja.

Volna ji je bila zelo pri srcu in tapiserija ji je odprla veliko možnosti za izražanje. Z volno se je lahko izpovedala tudi kot slikarka, izrazila trenutno razpoloženje, barvitost, radoživost otroštva in trpke spomine.

Najpomembnejši preobrat v njenem opusu predstavlja tehnika dvojnega prepleta, ki jo je leta 1977 ob izdelavi tapiserije *Puntarji* za Kulturni dom Krško razvila sama. Tu je, tako kot pri tapiseriji *Pesem svobode*, izbrala zgodovinski motiv. V slednjo so vtكاني spomini na njena lastna vojna doživetja, ponazarja pa tudi pot k svetlobi, sreči in napredku.

Tridesetletno ustvarjalno delo Cvetke Miloš na področju avtorske tapiserije je pustilo globoke sledi tako v slovenskem kot tudi v hrvaškem prostoru.

Prepoznavne stvaritve, ustvarila jih je več kot sto, krasijo številne javne prostore (Kulturni dom Krško, Posavski muzej Brežice idr.), predvsem pa domove, kjer ob tapiserijah gotovo »kraljujejo« tudi šopki in druga dela v različnih materialih in tehnikah.

Tapiseristka Cvetka Miloš na razstavi Krajina iz muzejskih depojev v galeriji Posavskega muzeja Brežice 11. marca 2011 ob svoji tapiseriji »Moje mesto«.

Vir fotografije: Štirje elementi. 3, Zemlja : [večzvrstna razstava, od 26. 6. 2019]. Ljubljana: Posavski muzej, 2019.

Predstavila se je na številnih samostojnih in skupinskih razstavah tako doma kot v tujini. Prejela je več nagrad in priznanj, najbolj ponosna je bila na zlato medaljo, ki jo je leta 1980 za tapiserijo prejela na Mednarodnem obrtnem sejmu v Münchnu.

Članica Društva oblikovalcev Hrvaške (ULUPUH), Društva oblikovalcev Slovenije (DOS) in Svetovnega sveta uporabne umetnosti (WCC) je v svoji umetnosti izražala tisto, kar ji je v danem trenutku ležalo na duši. Njena umetniška dela povedo več kot besede.

Še posebej se njeno delo opazi v ustvarjanju številnih ljubiteljskih likovnih umetnikov, saj je tudi mentorsko delo opravljala vneto, odkrito in v dobro razvoja likovnega obzorja posameznikov ter celotne družbe. Za svoje delo kot mentorica v likovnih društvih je leta 2005 prejela srebrno Prešernovo plaketo Zveze kulturnih društev Krško za mentorstvo Društvu likovnikov Krško – OKO, leta 2006 pa zlato Prešernovo plaketo Zveze kulturnih društev Brežice za delo s člani Društva likovnikov Brežice.

Več o umetnici, ki je svoje znanje in izkušnje rada prenašala na mlajšo generacijo ustvarjalcev, najdete na povezavi:

<https://www.youtube.com/watch?v=gijFBD3zGuM&t=498s>.

Vabimo vas k branju dodatne literature o brežiški umetnici:

Cvetka Miloš : tapiserije : retrospektiva : Lamutov likovni salon, od 16. aprila do 16. maja 1999. Kostanjevica na Krki : Galerija "Božidar Jakac", 1999.

Černelič Krošelj, A.: V spomin Cvetki Miloš.

<https://www.brezice.si/sl/novice/2018052109020923/v-spomin-cvetki-milos>

Lorber, O.: Cvetka Miloš Radanovič (1931-2018). V: *Štirje elementi. 3, Zemlja : [večzvrstna razstava, od 26. 6. 2019].* Ljubljana: Posavski muzej, 2019.

Rupel, B.: Cvetka Miloš. V: *Rast* leto 10, št. 5 (okt. 1999), str. 366-368.

Tapiserije Cvetke Miloš Radanovič in historične tapiserije : [Posavski muzej], Brežice, junij-avgust 1982. Brežice: Posavski muzej, 1982.

Teppey, J.: Vrtnice na njenih slikah dišijo. V: *Dolenjski list* leto 33, št. 10 (11. mar. 1982), str. 28.